

Bilaga 1 - Riksintressen, Natura 2000 och Miljökvalitetsnormer, Örnsköldsviks kommun

Denna bilaga tillhör hållbarhetskonsekvensbeskrivning (HKB) för Örnsköldsviks nya översiktsplan (ÖP2040).

Det finns många riksintressen i Örnsköldsviks kommun, varav riksintresse för skyddade vattendrag samt riksintresse för naturvård för vattendrag utgör den större delen av alla riksintressen. Kommunen har dessutom många Natura 2000-områden som är utpekade på EU-nivå för skydd av djur och växter. Kommunen har också en nationalpark, Skuleskogen.

Att ett område är utpekat som riksintresse innebär att det innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Ett riksintresse får inte påtagligt skadas.

1.1 Påverkan på riksintressen

1.1.1 Riksintresse för naturvård

Områden som är av riksintresse för naturvärden ska enligt miljöbalken skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön.

Ett område kan vara av riksintresse för naturvärden om det belyser viktiga skeden av natur- och kulturlandskapets utveckling eller är ostört och inrymmer en stor mångfald av naturtyper. Det kan också vara av särskilt stort intresse om det hyser unika, hotade eller sårbara naturtyper eller arter, exempelvis ett rikt fågelliv, en ovanlig flora eller en kombination av egenskaper som gör området värdefullt för förståelsen av naturen.

Naturmiljön i ett visst område kan i en del fall ta skada av exploatering och verksamheter som äger rum utanför områdets gränser.

Framför allt våtmarker, sjöar och vattendrag kan påverkas av ingrepp högre upp i tillrinningsområdet (Naturvårdsverket, 2024).

Inom Örnsköldsviks kommun finns följande områden av riksintresse för naturvård:

- **Höga kusten** är ett världsunikt referensområde för framtida studier av geologiska processer i samband med exempelvis landhöjning, marin ekologi, kulturmarkens historia och vegetationsförändringar. Det är ett storslaget landskap med en mångfald av landbiotoper och havsmiljöer, vackra kulturhistoriska miljöer och låg exploateringsgrad.
- **Bedömning av påverkan:** Risk för påverkan finns, men är liten. Det finns tio utvecklingsområden inom riksintresset och ett par utvecklingsområden i anslutning till intresset. Till viss del kommer ny bebyggelse att skapa fler barriärer och minskade livsmiljöer för arter, men bebyggelsen planeras dock placeras på sådant sätt att spridningssambanden ändå ska kunna fortgå. Det finns riktlinjer som fångar upp att påverkan ska minimeras och inte påtagligt skada riksintresset. Lokala riktlinjer tydliggör att hänsyn ska tas till Höga Kusten som världsarv och riksintresse för naturvård. För flera av utvecklingsområdena anges att en bedömning av naturvärden ska göras och att en naturvärdesinventering kan bli aktuell. I

planförslaget tydliggörs att strandskyddsfrågan ska utredas och gröna släpp bevaras mellan bebyggelse. Exploateringen bedöms rymmas inom ramen för vad riksintresset möjliggör för utveckling av befintliga orter och lokalsamhällen.

Förslag på åtgärd: Bysjön på Norra Ulvön är en mycket näringsfattig sjö med klart vatten och mycket god buffertkapacitet. Sjön utgör en ovanlig sjötyp i regionen, enligt värdebeskrivningen för riksintresset. En risk för Bysjön kan vara jordbruksmarken precis norr om, beroende på hur den utvecklas och sköts och hur mycket näring den släpper ifrån sig. Det kan vara bra att ha med riktlinje kring detta. Sjön ligger inom riksintresse för naturvård.

För att minska jordbrukets påverkan på sjöar kan det bland annat:

- Skapas skyddszoner längs vattendrag för att minska näringsläckage, och genom att inte bearbeta dessa gränzoner skapas habitat för biologisk mångfald.
 - Återskapas våtmarker som naturligt renar vattnet från näringsämnen och skapar en buffert mot översvämningar.
 - Användas uppdaterade och mer hållbara jordbruksmetoder som minskar spridning av näringsämnen och gödsel.
- **Bryngedarnas myr**, är en myr/skogsmosaik med nästan opåverkad hydrologi. Långmyran utgörs av öppna topogena kärr. I övrigt består området av en mosaik av skogskärr, sumpskog och fastmarksskog.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
 - **Övre Nätraån med Bärmsjön** är vattensystem med delvis liten mänsklig påverkan. Vattensystemet ingår i ett av utterns (Lutra lutra, rödlistad som sårbar) kärnområden och i Nätraån förekommer dessutom flodkräfta (hänsynskrävande). Bärmsjön är en medelstor opåverkad oligotrof skogssjö med ett naturligt bestånd av röding utanför den egentliga rödingregionen. I sjön finns också ett nedströmslekande öringsbestånd.
Bedömning av påverkan: Vid LIS-området vid Djupsjön har hänsyn tagits till riksintresset genom områdets begränsning och lokala riktlinjer som säkerställer fri passage på 30 meter för att bevara kantzonen. Riktlinje finns också som ställer krav på hög skyddsnivå vid utformning av avloppsanläggningar.
 - **Rosjöområdet** är ett deglaciationslandskap nära Höga kusten med många geologiskt vetenskapligt intressanta bildningar inom ett begränsat område. Inom området finns flera mycket värdefulla och representativa våtmarksobjekt: Brännmyrorna, Spångmyra, Petterstjärnen och Stormyran. Kläppsjöbäcken är ett vattensystem med liten mänsklig påverkan, vilket innebär att det kan betecknas som ett naturvatten. Vattendraget ingår i ett av utterns (sårbar) kärnområden. I vattensystemet finns även den hänsynskrävande nattsländan *Hydropsyche saxonica*.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
 - **Moälven** är en rikt varierad skogsälv med liten påverkan av vattenkraftutbyggnad. De geovetenskapliga skyddsvärdena är framför allt koncentrerade till israndsdeltan vid Myckelgensjö och uppströms Seltjärn, samt till de långsträckta meanderloppen nedströms med korvsjöar, vallformade slamavlagringar (leveer) och branta nipstränder. I älvdalens nedre del ligger aktiva deltabildningar och illustrativa meanderlopp omgivna av mäktiga flyggberg.
Bedömning av påverkan: Det bedöms sammantaget att föreslagen markanvändning har potential att inte påverka riksintressets värden. Det finns flera utvecklingsområden inom riksintresset för Moälven. Moälven är relativt opåverkat av vattenkraft. Inga utvecklingsområden bedöms påverka detta värde. Kommunen pekar inte ut någon typ av

utvecklingsområden på mark som omfattas av geovetenskapliga skyddsvärden. I de lokala riktlinjerna för Anundsjösjön säkerställs även att vattentransport inte får förändras på ett sådant vis som försämrar miljö kvalitetsnormens status, exempelvis genom diken eller hårdgjorda ytor. Skyddsavstånd till vattendrag på 30–50 meter säkerställs i lokala riktlinjer för LIS-områdena. Riktlinje finns även som ställer krav på att VA-anläggning ska utformas med hänsyn till riksintresset och att hänsyn ska tas till svämplan.

- **Myrkomplex vid Pengsjöån** utgör ett av länets största myrkomplex. Området innehåller nästan alla i länets förekommande hydrotopografiska myrtyper. Vegetationen är mångformig vilket ger en värdefull och varierad flora. Området saknar i det närmaste helt dikningsingrepp.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Mossaträsk-Stormyran** är ett av länets största skogsmyrkomplex. Mångformigheten av myrar, sump- och fastmarksskogar utgör tillsammans en stor och sammanhållen värdekärna. Det rika fågellivet med flera sällsynta arter gör myren till en av länets mest ornitologiskt intressanta myrar.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Övre Gideälven med biflöden**, har geovetenskapliga skyddsvärden som är särskilt koncentrerade till de båda Höga kusten-deltana vid Aspsele och Locksta. Det senare området är av särskilt stort geomorfologiskt intresse då två isälvar haft sitt gemensamma utflöde här.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Kålhuvudet** är en intressant mosaik av naturskogsartad höghöjdsskog och soligena kärr, delvis av backkärrtyp samt värdefull sumpskog och nordlig mosse. Skogsmyrmosaikerna hyser flera rödlistade arter. Området har en lång beståndskontinuitet, endast enstaka spår av dimensionsavverkade träd syns.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Herrbergliden** är en av länets mest högproduktiva och virkesrika naturskogsartade granskogsområde. Det finns mycket få naturskogar av denna typ skyddade i landet.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Lögde älv** är ett framstående exempel på en opåverkad skogsälv som särskilt visar landskapets utveckling, processer och ekologiska samband. Längs älven återfinns många ovanliga naturtyper och arter. Lögdeälven är helt opåverkad av vattenkraftutbyggnad.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Saluån** har naturvärde som i första hand består av havsöringsbeståndet (hänsynskrävande) och dess reproduktionsområden nedströms Nyland.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Skallberget** har bland annat skallbergsgrottan, som är en av landets största urbergsgrottor, och är genom sitt komplicerade bildningssätt en av de mest intressanta urbergsgrottorna i Sverige.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Sjutjärnsmyran** är en liten men mycket variationsrik myr som innehåller flera olika hydrotopografiska myrtyper.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Gideälven nedströms Gideåbacka kraftverk**, består av Gideälvens nedersta del från Gideåbacka kraftverksdamm som är oreglerad. Sträckans dominerande naturvärde utgörs av dess funktion som reproduktionsområde för kustharr och uppvandringsområde för havsöring. Naturtypen inom området har även geologiska värdeinslag i form av en jättegryta.
Bedömning av påverkan: Det finns ett utvecklingsområde, Dombäck Norra, som är utanför riksintresset men dock inom ett nära avstånd, på vissa platser under 20 meter. Det är positivt att hänsyn ska tas till miljö kvalitetsnormer för Gideälven eller andra berörda vattenförekomster. Vid planering eller prövning ska strandskyddsfrågan utredas för bäcken som finns i området. Hänsyn ska tas till bäcken och dess värden vid en exploatering. Riktlinje finns kring att påverkan på området ska utredas vid exploatering. VA-anläggning ska utformas med hänsyn till riksintresset. De gemensamma riktlinjerna för VA- och dagvattenhantering har skärpts.
Förslag på åtgärder: Det vore bra om det nämns i de lokala riktlinjerna att någon form av biotopvård utförs på ett sådant sätt att vattenbiotopen återställs till så naturliga förhållanden som möjligt. Detta står i riksintressets beskrivning och bör kunna ses över vid exploatering som en kompensationsåtgärd för eventuell påverkan på vattenkvaliteten.
- **Idbyfjärden och Öfjärden** uppvisar var för sig stora ornitologiska kvaliteter. De inre delarna av Idbyfjärden, som är rastplats för havets simfåglar och nordliga vadare, är ur ekologisk synpunkt ett viktigt komplement till den närbelägna Öfjärden, som mera är uppehållsplats för slättsjöns fåglar. Tillsammans får områdena anses tillhöra regionens mest skyddsvärda objekt av ornitologisk karaktär.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Idbyån** har ett naturvärde som främst är knutet till dess havsöringstam och de goda reproduktionsförhållandena. Beståndet har stort fiskeribiologiskt värde som genbank för en öringtyp som visar god anpassning till mindre kuståar och har använts vid återintroduktion i samband med den biologiska återställningen av den närliggande Moälven.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

1.1.2 Riksintresse för friluftsliv

När det gäller områden som är av riksintresse för friluftslivet spelar förutsättningarna för naturupplevelser och friluftsverksamhet, samt tillgänglighet för allmänheten, stor roll. Värderingen hänger samman med hur stort och ostört ett område är och om natur- och kulturföreteelserna är särskilt attraktiva för en nationell publik.

I Örnsköldsvik finns följande riksintressen för friluftslivet:

- **Ulvöarna** som har gästhamn med servicebyggnad, sommaröppna restauranger och populära vandringsstråk.
Bedömning av påverkan: Sju utvecklingsområden pekas ut på Norra Ulvön. Lokala riktlinjer tydliggör att bebyggelsens påverkan på riksintresset ska utredas tidigt och att en MKB kan bli aktuell. För utvecklingsområdet Ulvö hotell finns lokal riktlinje att allmänheten ska fortsatt enkelt kunna nå bryggor och strandområde.
- **Skuleskogen** är en nationalpark och utgör ett väglöst, vilt och ståtligt avsnitt av Höga kusten i Ångermanland. Parken representerar det kuperade norrländska skogslandets möte med Bottenhavet. Här finns

storslagna utsikter över skog och hav, vackra insjöar, frodiga skogsdalar och spännande geologiska fenomen, som tydligare än någon annanstans visar att delar av Sverige har rest sig ur havet. Nationalparken är över 3000 hektar och ingår i världsarvet Höga kusten.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Höga kusten-leden** sträcker sig 130 kilometer genom världsarvet Höga kusten, från Hornöberget vid Ångermanälvens mynning i söder till Örnköldsvik i norr. Kännetecknande för Höga kusten är det dramatiska landskapet med höga berg och djupa fjärdar.
Bedömning av påverkan: Inga stora konflikter med utvecklingsområden. Leden passerar dock utkanten av hamnområdet Köpmanholmen VIV-u1. Riktlinje finns som anger att leden och dess värden ska beaktas vid exploatering.
- **Nätra Fjällskog** ligger cirka åtta kilometer väster om E4, från Skrikebodarna i öst till Stor-Degersjön i väst. Området är höglänt men kustnära och med känsla av fjäll. Nätra Fjällskog har viktiga natur-, kultur- och rekreationsvärden och är ett betydelsefullt skidutflyktsområde under vintern.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Vändåtberget** är ett brandpräglad naturskogsområde som är bitvis nästan helt orört av människan och därför ett av landets mest värdefulla naturskogsområde nedanför de fjällnära delarna av landet. Här finns ett cirka 300 hektar stort gammelskogsområde och besökare kan övernatta i en stuga belägen intill Inner-Abborrtjärnen mitt i urskog.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Skallberget**, vid Gideå, med sin högsta topp belägen 150 meter över den stora Gissjöns vattenyta, utgör ett mäktigt och dominerande inslag i landskapsbilden.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Skagsudde-Tennudden** sträcker sig från Gråklubben till Stubbsand. Inom området finns bland annat Skags fyr och Skeppsmalens fiskeläge. Klipporna är väl lämpade för solbad och tillgängligheten längs stränderna är god. Området används till vandring, fotografering, fågelskådning, solbad och fritidsfiske.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Gullvik** är ett friluftsområde innehållande Ögeltjärns naturreservat som är ett välbesökt område med fina strövmöjligheter och naturupplevelser i Höga kusten-terräng.
Bedömning av påverkan: Ett utvecklingsområde finns utpekad, en utökning av det område som är Gullviks camping. Riktlinjer finns att vid utveckling ska utredningar genomföras för att undvika påverkan på riksintresset. Lokal riktlinje finns att befintliga stigar och passager ska vara tillgängliga för allmänheten och friluftslivet.
- **Vågön och Grissleön** ligger vid inloppet till Örnköldsviksfjärden. Här finns fiskeläget Grisslan med ett flertal fritidsbostäder och fiskebodas. Området används mest av båtfolk till sol, bad, rekreation, havspaddling och bärplockning.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Balesudden** är en stor halvö i Höga kusten öster om Köpmanholmen. Området består av frodiga granskogar och torrare hållmarkstallskogar varvat med myrar och kala klippor mot havet. Området har också unika geologiska värden och en särpräglad flora och fauna.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Trysunda** är ett naturreservat bildat för att bevara den fina naturen och fiskeläget speciella kulturmiljö. Från hamnen leder ett nät av strövstigar till flera badvikar, klippstränder, utsiktspunkter med mera.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

1.1.3 Riksintresse för rörligt friluftsliv

Syftet med riksintresse för rörligt friluftsliv är att skydda ett antal större områden som i ett nationellt perspektiv bedömts vara särskilt viktiga på grund av de natur- och kulturvärden som finns i områdena och därmed deras förutsättningar för turism och friluftsliv.

I Örnsköldsviks kommun finns följande riksintresse för rörligt friluftsliv:

- **Höga kusten, kust och skärgårdsområde**, går till stor del ihop med riksintresse för naturvård för Höga kusten-området.
Bedömning av påverkan: Inom riksintresset pekas åtta utvecklingsområden ut, ett i Gullvik och sju på Norra Ulvön. Utvecklingsområdena bedöms inte påverka riksintresset då de planeras i anslutning till befintlig bebyggelse och bedöms rymmas inom ramen för den utveckling av befintliga orter och samhällen som anges i 4 kap. MB. Det finns också ett utvecklingsområde, Munkudden SBB-a2, i närheten som dock inte bedöms påverka riksintresset då det planeras i anslutning till befintlig bebyggelse inåt land. En lokal riktlinje har lagts till som anger att hänsyn ska tas till riksintresset och dess värden vid fortsatt planering.

1.1.4 Riksintresse för skyddade vattendrag

Riksintresse för skyddade vattendrag handlar om större kust-, skärgårds- och fjällområden samt älvar som har så stora natur- och kulturvärden att de i sin helhet är av riksintresse. Älvarna och älvsträckorna får inte byggas ut eller regleras för vattenkraftändamål. Samtidigt hindrar bestämmelserna inte att tätorterna och det lokala näringslivet utvecklas i de här områdena, om andra lämpliga alternativ saknas (Havs- och vattenmyndigheten, 2024).

- **Moälven** med tillhörande käll- och biflöden, är endast i liten utsträckning påverkat av hydroelektricitet. Området innehåller stora geologiska intressen och dess rika biodiversitet är viktig att bevara. Habitat för lax, kräfta och utter samt ett antal kräftdjur finns och dessa härstammar från istiden. Detta område omfattar även värdefull jordbruksmark i form av bland annat betesmarker.
Bedömning av påverkan: Det finns flera utvecklingsområden, för bostäder och verksamhetsområden, samt LIS-områden inom riksintresset. Det finns därav risk för påverkan. Moälven är relativt opåverkad av vattenkraft. Kommunen pekar inte ut någon typ av utvecklingsområden på mark som omfattas av geovetenskapliga intressen eller brukningsvärd jordbruksmark. Den brukningsvärda jordbruksmarken värnas även genom lokala riktlinjer som säkerställer att bebyggelse anpassas till jordbrukslandskapets värden. Det är positivt att skyddsavstånd hålls mellan bebyggelse och vattendrag inom riksintresset. Gemensamma riktlinjer har utvecklats och anger att det i första hand ska utredas att en exploatering ska föregås av en utredning om området ska ingå i verksamhetsområde för allmän spill- och dricksvattenförsörjning. Det är positivt med de riktlinjer som finns kring dagvattenhantering. Lokala riktlinjer ställer även krav på hög skyddsnivå när det kommer till utformning av avloppsanläggningar. För alla områden har lagts till riktlinje att hänsyn ska tas till riksintresset vid fortsatt planering och utveckling.

- **Lögdeälven med tillhörande käll- och biflöden**, är en orörd älv vad gäller vattenkraftsanläggningar. Det är av stor betydelse att älven förblir fri från kraftverk, vilka är förbjudna enligt miljöbalken (kap. 4, § 6). I älven finns viktiga habitat för bland annat lax och utter.

Bedömning av påverkan: När LIS-området har pekats ut i närheten av Önskasjön har biodiversitet och andra naturvärden bedömts. Hänsyn till dessa värden säkerställs genom lokala riktlinjer som kräver en naturvärdesinventering som en del av efterföljande prövning. För att säkerställa hänsyn till värdefullt vatten har lokala riktlinjer formulerats. I området ska kantzon bevaras med en fri passage om 30 meter från strandlinjen. Lokala riktlinjer ställer även krav på hög skyddsnivå när det kommer till utformning av avloppsanläggningar. Lokala riktlinjer anger att en naturvärdesinventering ska göras som del av fortsatt prövning.

Förslag på åtgärder: Det vore bra om hänsyn tas till de våtmarker i närheten av sjön genom skyddsavstånd, inklusive där LIS-området är beläget mellan sjön och våtmark.

1.1.5 Riksintresse för yrkesfiske

Riksintresse för yrkesfiske innebär att planeringen för användning av mark- och vattenområden ska säkerställa fiskesektorns tillgång till fångstområden. Det är också avgörande att planeringen säkrar viktiga lek- och uppväxtområden för betydande arter, samt nödvändig infrastruktur i form av hamnar som möjliggör exempelvis landning, samt underhåll och service av fiskefartyg (Havs- och vattenmyndigheten, 2024).

- **Örnköldsvik Husum Skags udde** är fångstområde för bland annat sik, lax, strömming och andra sötvattensarter.
- Bedömning av påverkan:** Inga konflikter med utvecklingsområden.

1.1.6 Riksintresse för värdefulla ämnen och material

Syftet med riksintressen för värdefulla ämnen och material är att reservera fyndigheter som har specifika egenskaper och är viktiga för samhällets behov, för att möjliggöra eventuell framtida utvinning (SGU, 2020).

- **Rockliden** är ett område med materialet sulfidmalm.
- Bedömning av påverkan:** Inga konflikter med utvecklingsområden.

1.1.7 Riksintresse för obruten kust

Riksintresse för obruten kust avser större kust – och skärgårdsområden som har så stora natur- och kulturvärden att de i sin helhet är av riksintresse.

- **Höga kusten, kust och skärgårdsområde**, sammanfaller till stor del med riksintresse för naturvård samt riksintresse för rörligt friluftsliv för Höga kusten.
- Bedömning av påverkan:** Inom riksintresset pekas åtta utvecklingsområden ut, ett i Gullvik och sju på Norra Ulvön. Utvecklingsområdena bedöms inte påverka riksintresset då de planeras i anslutning till befintlig bebyggelse och bedöms rymmas inom ramen för den utveckling av befintliga orter och samhällen som anges i 4 kap. MB. Det finns också ett utvecklingsområde, Munkudden SBB-a2, i närheten som dock inte bedöms påverka riksintresset då det planeras i anslutning till befintlig bebyggelse inåt land. En lokal riktlinje har lagts till som anger att hänsyn ska tas till riksintresset och dess värden vid fortsatt planering.

1.1.8 Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintresse för kulturmiljövården är miljöer av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv på grund av sina kulturhistoriska värden. Det är miljöer som ska representera hela landets 10 000-åriga historia.

I Örnsköldsvik kommun finns åtta riksintressen för kulturmiljövård.

- **Sandviken** är ett fjärrfiskeläge med kapell och välbevarad äldre bebyggelse då platsen aldrig haft bofast befolkning. Bebyggelse finns från 1700-talet med tiotal kokhus och tillhörande sjöbodas samt kapell från år 1867.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Ulvöhamn** är ett fiskeläge, Norrlands största och ett av de mer omtalade. Fiskeläget har ett välbevarat och karaktäristiskt bebyggelsemönster som även vittnar om en bofast befolkning.
Bedömning av påverkan: Risk för påverkan finns. Tre utvecklingsområden pekas ut i Ulvöhamn. Lokala riktlinjer tydliggör att exploatering ska ske medvetet och varsamt. Stor hänsyn ska tas till Ulvöhamns känsliga kulturmiljö och gällande områdesbestämmelser med varsamhetsregler för Ulvöhamn. Ny bebyggelse i Ulvöhamn ska prövas i detaljplan eller områdesbestämmelser, med undantag för mindre komplementbyggnader. För att säkerställa hänsyn ska lokal byggnadstradition, släpp i bebyggelsen och placering i terrängen beaktas. Påverkan på riksintresset och världsarvets värden ska beaktas och utredas vid en exploatering. Risk för påverkan ska bedömas i ett tidigt skede.
- **Värns-Sund-Fanön-Slättdalsberget** är en fornlämningsmiljö med representativ och mycket åskådlig kuströsemiljö i karaktäristiskt bronsåldersläge med gravmonument.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Trysunda** är ett fjärrfiskeläge från 1600-talet med kapell från år 1654 och kyrkogård.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Grisslan** är ett fjärrfiskeläge i yttre havsbandet med kapell från 1600-talet. Det finns sjöbodas, kokhus och båthus med enhetlig färgsättning i falurött och vita snickerier.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Arnäsbacken** är ett sockencentrum med kringbebyggelse som vuxit fram i anslutning till landets nordligaste höggravfält från yngre järnålder och anslutande boplotsområde.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Brynge** är en tidig industriell miljö som etablerades på slutet av 1700-talet. Området illustrerar hur bondesamhället utnyttjade vattnets krafter i viktiga näringar fram till början av 1900-talet.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Myckelgensjö** är en bymiljö där en gård visar den nordsvenska månghussystemets bebyggelsestruktur. Genbergiska gården i Myckelgensjö har totalt 24 bevarade knuttimrade hus från 1700- och 1800-talen.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Lillsjöslåttern** är ett odlingslandskap och slåttermark med bevattningssystem. Bevattningsanläggningen är från år 1880 i form av sildiken och fördämningar.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden, men till viss del med en pågående vindkraftspark, Blodrotsberget TAV.

Förslag på åtgärder. Det är viktigt att hänsyn tas till riksintresset om vidareutveckling sker i området.

1.1.9 Riksintresse för rennäring

Sametinget pekar ut riksintressanta områden för rennäringen. I Örnsköldsvik kommun finns följande riksintressen för rennäringen:

- **Långviksmon** är belägen söder om Långvattnet och Stor-Hattsjön. Vilhelmina norra är en fjällsameby i Västerbottens län som nyttjar marken. Samebyn har cirka 25 gruppansvariga renskötare. Det sker vinterbete och finns tillgång till lav. Området är svårt att bruka på grund av järnväg samt är beläget högt och klimatkänsligt.
Bedömning av påverkan: Det finns föreslaget vindkraftsområde, Bursjöleden, på 1 340 hektar. Delar av området ligger inom riksintresset. Vindkraftparken har fått tillstånd och omfattas av villkor kopplat till rennäringens intressen, bland annat genom en minskning av antal vindkraftverk från ursprungliga 22 till 14 verk.
- **Från Mossavattnet längs Lägstaån ner till Locksta och Nyliden samt området öster om Gideälven**, nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). Huvudvinterbete sker under vinter och vårvinter. Här finns lav och hänglav. Området är en naturlig samlingsplats med en anläggning som används vid vårflytt av renar. Påverkan av skogsbruk samt svåra passager över broar samt reglering av Gideälven gör delar av området svårtillgängligt.
Bedömning av påverkan: Det finns ett föreslaget vindkraftsområde om 2 277 hektar, som är under pågående tillståndsprocess. Det finns också ett LIS-område med syfte att komplettera och utveckla befintlig bebyggelse kring Kärrsjön. I de lokala riktlinjerna för Granliden säkerställs att vindkraftsområdet avgränsas till ungskog som saknar förekomst av hänglav, en lav som är viktig för renar. Genom de lokala riktlinjerna för Kärrsjön säkerställs att ett samråd med aktuell sameby ska ske för att undvika påtaglig skada på riksintresset för rennäring.
- **Området kring Tällvattnet, från Lars Larsberget till Aspsele**, nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). Bete sker under vinter och vårvinter, främst av lav. Flyttled går längs Gideälven. Längs sträckan från väg 92 nedströms till Långviksmon finns flera svåra passager.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Öster om Remmarsjön** nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). Bete sker under förvinter och vinter, främst av lav och hänglav. Skogsbruk och igenväxta marker påverkar området.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Öster om Stavarsjön** nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). Bete sker under förvinter och vinter. Förekomst finns av lav.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Väster och söder om Stavarsjön** nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). **Bedömning av påverkan:** Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Området kring Häggsjöbäcken, väster om Remmarsjön**, nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). Det är ett naturligt samlingsområde för renar under förvinter och vinter. Här finns lav, hänglav och sia. Påverkan sker av skogsbruk och igenvuxna marker.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Väster om Södra Tegelträksjön** nyttjas av samma sameby (Vilhelmina norra). Förvinterbete och vinterbete sker och det finns

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Området kring Stockholmsgatorna ner till Lägstasjön**, nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). Det är ett naturligt samlingsställe för renar under förvinter och vinter. Det finns lav och hänglav, mycket snö, kanjon, vägar och bebyggelse vid Granberget som skapar svåra passager.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Området kring Storselssjön, Storselsån, Västborgarn, Borgarån och Storborgarn**, nyttjas av samma fjällsameby (Vilhelmina norra). Det sker vinter- och vårbete och området är ett naturligt samlingsställe. Förekomst av lav finns. Förflyttningar påverkas av två svåra passager.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Nordöst om Bredbyn** nyttjas av en annan fjällsameby (Vilhelmina södra). Samebyn har sina åretruntmarker i Vilhelmina kommun. Samebyn har cirka 15 gruppansvariga renskötare. De har en areal på 14 524 kvadratkilometer. Området används som reservvinterbete när förutsättningarna på huvudvistena Kubbe flygplats och Myckelgensjö är försämrade.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Öster om Hällbymagasinet, Åbosjöberget, Tällsjöberget, Tällvattensberget, och Kubbe flygplats**, finns samma fjällsameby (Vilhelmina södra) som ovan. På området sker huvudvinterbete med anläggningar och huvudviste. Stor påverkan av skogsbruk sker i vissa delar av området.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Området mellan Stor- Tågsjön, Myckelgensjö, Bergsjöarna och Storsjön Myckelgensjö, Björnbäck, Pullsjön, Hällsund och Remmarbäcken** nyttjas av samma fjällsameby som ovan (Vilhelmina södra). Området fungerar som huvudvinterbetesområde med anläggningar och huvudviste.

Bedömning av påverkan: Det finns ett LIS-område för etablering av fritidshus, permanentbostäder och besöksnäringens ändamål. Området är obebyggt med ett fåtal angränsande fastigheter. Genom de lokala riktlinjerna för Torrvattnet säkerställs att hänsyn tas till rennäringens intressen.

- **Näsåker** nyttjas av en tredje fjällsameby Voernese. Samebyn har sina renbetesfjäll (åretruntmarker) i Strömsunds kommun. Samebyn har cirka tio gruppansvariga renskötare. De har en areal på 18 586 kvadratkilometer.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

1.1.10 Riksintresse för kommunikationer

Riksintresse för kommunikationer omfattar de fyra trafikslagen väg, järnväg, flyg och sjöfart samt områden för elektronisk kommunikation.

Det finns flertalet riksintressen för kommunikationer inom kommunen. Det finns fyra ankarplatser av riksintresse, fyra befintliga allmänna farleder av riksintresse, tre befintliga sjötrafikstråk av riksintresse samt en allmän hamn av riksintresse.

För järnväg finns det tre riksintressen, för befintliga vägar finns det två av riksintresse, varav E4:an är en. För framtida vägar finns det en av riksintresse (E4 Förbifart Örnsköldsvik, en ombyggnad i ny sträckning väster om befintlig väg i syfte att minska buller i Örnsköldsvik och förbättra framkomligheten).

Inga utvecklingsområden eller LIS-områden bedöms försvåra bevarandet av riksintressena.

Trafikverket remitteras i översiktsplaneprocessen.

1.1.11 Riksintresse för totalförsvaret

Försvarmakten har ansvar att identifiera områden av riksintresse för totalförsvarets militära del. Med totalförsvaret avses alla de myndigheter som deltar i Sveriges territoriella försvar och som var och en har särskilda uppgifter för att möta och avhjälpa de faror som uppstår då nationen ställs inför hot.

I Örnsköldsvik finns följande riksintressen för totalförsvaret:

- **Väderradar** är viktig meteorologisk infrastruktur i beredskapens alla lägen. Den kan skadas av vindkraftverk och andra höga byggnationer. Därför finns en internationell överenskommelse att inga vindkraftverk ska uppföras inom en radie på fem kilometer (stoppområde väderradar i kartan) och i Sverige används en borte maxgräns på cirka 50 kilometer (påverkansområde väderradar i kartan) där särskilda analyser måste genomföras. I Sverige används denna överenskommelse sedan flera år och den förstärktes genom flera studier som genomfördes mellan år 2010–2014.
Bedömning av påverkan: Det finns flertalet utvecklingsområden inom detta riksintresse, dock har hänsyn tagits. I samtliga vindkraftområden med utvecklad markanvändning säkerställs i de lokala riktlinjerna att kontakt med Försvarmakten ska tas angående eventuella restriktioner. Utvecklingsområden för bostäder, fritidshus, verksamheter och infrastruktur bedöms inte påverka riksintressets värden.
- **Örnsköldsvik Flygplats** är viktig då Försvarmakten i händelse av kris och väpnad konflikt har behov av att nyttja civil infrastruktur. Förvarsbeslutet 2015 med en ändrad inriktning mot ett högre krav på operativ effekt har inneburit att behovet av civil infrastruktur har ökat. Civila flygplatser är en sådan resurs som Försvarmakten har behov av att nyttja för att lösa det uppdrag som beslutats av riksdag och regering.
Bedömning av påverkan: Samtliga sjöövningssområden nyttjas även som flygövningsområden. Områdena används av stridsflyg, skolflyg, transport- och specialflyg samt helikopterflyg. Inom dessa områden bedrivs utveckling av krigsförband, utbildning, framtagande av nya förmågor mellan marin-flygstridskrafter och luftvärn. Områdena är speciellt viktiga för lågflygningar och skjutningar. Påverkan bedöms inte ske. Försvarmakten remitteras i översiktsplaneprocessen.
- **Transmissionsnätet.** Samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa.
Bedömning av påverkan: Ett utvecklingsområde ligger i anslutning till riksintresset. Lokala riktlinjer finns för att säkerställa att hänsyn tas till luftledning och transformatorstation, samt att samråd ska med Svenska Kraftnät vid planering eller prövning. Även befintliga och tillståndsgivna parker för vindkraft finns i anslutning till riksintresset. Dessa har prövats genom miljöbalken.

1.1.12 Riksintresse för vindbruk

Riksintressen för vindbruk anges för områden med särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en landsdels behov av viss energiproduktion. Angivna riksintresseanspråk är framtagna med hänsyn till försörjningstrygghet och ur ett energisystemperspektiv (Energimyndigheten,

2024). Vindkraft byggs i allmänhet inte ofta inom riksintresse för vindbruk och det finns geografiska överlapp mellan olika riksintressen (Naturvårdsverket, 2023). Nedan nämns riksintressen för vindbruk inom Örnsköldsviks kommun:

- **Norra delen av Örnsköldsviks kommun** som har den största delen inom Umeå kommun. Antal verk 76, effekt min 152 och effekt max 228, årsproduktion min 426 och årsproduktion max 752.
- **Området är placerat norr om Flärke.** Antal verk 19, effekt min 38 och effekt max 57, årsproduktion min 106 och årsproduktion max 188.
- **Området är beläget mellan Solberg och Studsviken.** Antal verk 7, effekt min 14 och effekt max 21, årsproduktion min 39 och årsproduktion max 69.

I Örnsköldsviks kommun nyttjas delar av riksintressena för vindbruk för just vindbruk, vilket är positivt.

1.2 Påverkan på Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden inom EU, som har tillkommit med stöd av EU:s habitat- och fågeldirektiv och som ska bidra till att bevara och återställa biologisk mångfald. De utpekade områdena innehåller arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. De har även status som riksintresse. För varje område finns en bevarandeplan. Det är förbjudet att utan tillstånd bedriva verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför området som kan påverka miljön inne i Natura 2000-området.

I Örnsköldsviks kommun finns följande Natura 2000-områden:

- **Stormyran på Ulvön** utgörs av en opåverkad och värdefull skogsmyrmosaik med höga botaniska värden. Våtmarkerna är opåverkade av dikning och således helt hydrologiskt intakta. Skogen är mestadels i åldersklassen 90–120 år med en varierande bonitet och trädslagsblandning, från gran- till talldominans.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Djupvikberget** är beläget på norra delen av Ulvön och består av en örtrik granskog. Området är skyddat som biotopskyddsområde. Omkringliggande skogsmark är avverkad.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Ravin på Ronön** är belägen på nordvästra delen av Ronön strax nordväst om norra Ulvön vid Höga kusten. Området består av en ravin med örtrik, näringsrik granskog som innehåller en värdefull population av guckusko.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Trysunda** är en ögrupp i ytterskärgården inom Höga kusten. På Trysunda finns en av länets bäst bevarade fiskehamnar. Fiskeläget har använts under lång tid och grundades redan på 1500-talet och byggdes ut till nuvarande omfattning under senare delen av 1800-talet. Området har också höga geologiska och biologiska värden med en säregen flora och fauna.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Balesudden** är en stor halvö i Höga kusten öster om Köpmanholmen. Området består av frodiga granskogar och torrare hållmarkstallskogar varvat med myrar och kala klippor mot havet. Skogarna är bitvis gamla och det finns död ved i form av både lågor och torrakor i större delar av

området. Sprickbildningar och förklyftningar är vanliga, som exempelvis en sprickgrotta i bergstupet väster om Sör-Balesviken samt Täcksklippen som är en bergsklack som höjer sig över omgivningarna likt en jättelik talarstol.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Hummelvik** är ett starkt kuperat skogsområde som ligger på halvön mellan Näskefjärden och Nätrafjärden. Området är variationsrikt med bergsmassiv, höjdlägesmyrar, hållmarkstallskog, tallskog och lägre liggande granskogspartier. I de talldominerade delarna i de högre partierna är det gott om död ved och knotiga gamla tallar som troligtvis är över 300 år. Slutningarna och svackorna är produktiva och här finns höga naturvärden i form av lövrika barrnaturskogar med både tall och gran.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Skuleskogen** ligger i norra delen av Höga kusten. Naturen är storslagen, starkt kuperad och omväxlande med skogsklädda berg, vidsträckt hållmarks- och sprickdalslandskap, stora klapperstensfält, myrar och tjärnar. Här finns även frodiga bäckdalar med rikt fågelliv och särpräglad flora. Uppe på bergen finns stora områden med glesa hållmarkstallskogar, med tallar som är 500–600 år gamla varav många bär spår efter skogsbränder. I nordöstra delen innanför Salsviken finns en mindre lagun som vid en framtida revidering av bevarandeplanen kan komma att pekas ut som naturtyp 1150 (Laguner).

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Västanåhöjden** är den högst belägna toppen inom Nätra fjällskog med 430 meter över havet och omges bland annat av vidsträckta myrområden. Grundvattnet står högt i hela området vilket gör att olika vitmossor dominerar bottenvegetationen. Västanåhöjden har en av Sveriges rikaste förekomster av laven långskägg (*Usnea longissima*) med förekomst på mer än 200 träd.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Moälven** är en rikt varierad skogsälv, med endast liten påverkan av vattenkraftutbyggnad. Älven slingrar sig fram mellan älvsjöar, sel, forsar och fall ut till mynningen i Örnköldsvik. Moälven har en fast förekomst av utter i biflödena. Dessutom förekommer flodpärlmusslor (ej reproducerande) på flera ställen i vattensystemet. Längs älvens olika biflöden finns ett flertal betydelsefulla rastlokaler för flyttfåglar, en av dessa är Östansjösjön, och i den djupa opåverkade sjön Hällvattnet finns flera relikter från istiden, till exempel kräftdjuren *Mysis relicta*, *Pallasea quadrispinosa* och *Limnocalanus macrurus*. Kring älvsystemet, bland annat i Normesunda, Kubbe-Norrflärke och Myckelgensjö, finns ett värdefullt odlingslandskap med naturbetesmarker.

Bedömning av påverkan: Det finns ett antal LIS-områden inom riksintresset, dock inte inom Natura 2000-området, men som gränsar till Natura 2000-området. Kommunen pekar inte ut någon typ av utvecklingsområden på brukningsvärd jordbruksmark. Den brukningsvärda jordbruksmarken värnas även genom lokala riktlinjer som säkerställer att bebyggelse anpassas till jordbrukslandskapets värden. När LIS-områden för utveckling pekats ut har biodiversitet och andra naturvärden bedömts. Detta gäller framför allt områden i nära anslutning till Moälven. Hänsyn till dessa värden säkerställs genom lokala riktlinjer som kräver en naturvärdesinventering som en del av efterföljande prövning. För att säkerställa hänsyn till värdefullt vatten har lokala riktlinjer formulerats. I samtliga LIS-områden ska kantzon bevaras med en fri passage om 30 eller 50 meter från strandlinjen. Lokala riktlinjer ställer även krav på hög skyddsnivå när det kommer till

utformning av avloppsanläggningar. Vattenståndsv variationerna ska finnas över året. Närmast vattendraget ska naturliga omgivningar finnas med strandskog/svåmskog, våtmarker och mader.

Förslag på åtgärder: Det får inte ske verksamheter som kan orsaka grumling och igen slamning av botten samt förändrad hydrologi i strandmiljön. För att säkerställa att otillåten påverkan inte sker på Natura 2000-området bör riktlinjen om krav på gemensamt VA skärpas. Dessutom kan de lokala riktlinjerna med fördel nämna något om att hänsyn ska tas till bevarandeplanen för Natura 2000-området, som exempelvis anger att: *Vattendragens vattenföring och flödesdynamik bör bibehållas eller förbättras utifrån nuvarande situation.*

- **Vitbergsbäcken** är en äldre naturskogsartad skog med riklig förekomst av grova aspar. Öppna vattenspeglar ger en hög luftfuktighet och bidrar till en ymnig mossflora. I beståndet finns lappranunkel.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Salusanden** är en kilometerlång sandstrand med finsand som stundtals bildar lätttrörliga dyner. Högre upp har dynerna stabiliserats. I området finns en av Västernorrlands fyra växtlokaler med den ovanliga bottniska malörten (*Artemisia campestris ssp. bottnica*). År 2013 fanns här 1483 individer av bottnisk malört. Vid en inventering år 2011 fanns 525 blommande av då totalt 1261 individer. Bottnisk malört påträffas också på stranden i söder i direkt anslutning om Natura 2000-området.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Herrbergsliden** är ett naturskogsartat område som omfattar delar av Herrbergslidens syd- och ostsluttningar. Området är mycket kuperat och domineras helt av granskog med enstaka tallöverståndare och grövre asp. Skogen är påtagligt olikåldrig men åldersklasserna 100–140 år dominerar.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Kålhuvudet** är ett av länets mest värdefulla grannaturskogsobjekt. Här finns en genuin naturskog med långskäggsdraperade granar. Området är högt beläget där topplatån ligger på 510 meter över havet. Skogen är som helhet i det närmaste orörd och mycket olikåldrig. 150–200 åriga granar dominerar men även upp till 300-åriga granar förekommer. Endast enstaka spår av dimensionsavverkning syns.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Hemlingsån** är ett åsystem med höga naturvärden. Ån är en skogså som mynnar i Gideälven i Hemling. Åsystemet är med svenska mått relativt opåverkat av exploatering men har tidigare brukats som flottled och flottrensningar har genomförts på vissa partier. Omgivningarna runt ån domineras av skogsmark och myrmark, varav flera har höga naturkvaliteter. Under vintern syns ofta spår av utter och det är just för att skydda utterns livsmiljö som vattensystemet är skyddat. I Hemlingsån har några flodpärlmusslor åldersbestämts till cirka 150 år.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Bågaliden** är ett av länets högsta berg med en topp på 530 meter. Skogen i området är av naturskogs karaktär och hyser en hel del hotade arter. Det finns även gott om torrakor och i vissa partier är tillgången på lågor riklig. På Bågalidens nordostsluttning växer den sällsynta och fridlysta laven långskägg (*Usnea longissima*).

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Vändåtberget** är ett av landets mest värdefulla skogsområden, som är urskogsartat och nästan är helt orört av människan. Skogen är mycket varierande i ålder och sammansättning. Rena tallbestånd dominerar,

men det finns även barrblandskog och rena granskogspartier. På Vändåtberget finns även gott om gamla grova aspar. Det finns träd i alla åldrar, upp till 270-åriga granar och 360-åriga tallar. I de murkna lågorna är insektsfaunan rik och förekomsten av vedsvampar stor.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Granliden** är en grandominerad naturskog som ligger i en nordsluttning som vetter mot Svartsjöbäcken. I sluttningen finns tvärgående mindre bäckar, långsträckta fuktstråk och raviner med rik förekomst av asp och sälg. Mellan fuktstråken är skogen av blandbarrskogstyp med inslag av 300-åriga tallar. Förekomst av den akut hotade större barkplattbaggen (*Pytho kolwensis*) är känd i området sedan 1983. Under inventering år 2005 hittades den på åtta spridda lågor i områdets norra del inom fuktiga partier rika på död granved.

Bedömning av påverkan: Det finns ett utvecklingsområde för vindkraft som är under pågående tillståndsprocess. Det anges i de lokala riktlinjerna att området ska undantas från väg och ledningsdragnings eller annan påverkan. Detta för att skydda naturreservatet, nyckelbiotoper och myrar. Vindkraftverk bör inte heller placeras i nära anslutning till det skyddade området.

Förslag på åtgärder: Hänsyn behöver tas till bevarandeplanen för Natura 2000-området, exempelvis vad gäller avverkning i närheten av området.

- **Remmarn** ligger sydost om sjön Remmarn i Björna socken och är den nordligaste nornalokalen i Västernorrlands län. Som mest har 28 exemplar av norna hittats här (1970). Antalet har i övrigt legat mellan två och tio blommande individer. Vegetationen är rik med bland annat ekbräken, ekorrbar, vispstarr, ormbär, ögon- och vitpyrola, högre upp i sluttningen blir lingonriset alltmer dominerande.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Gammtratten** ligger 420–578 meter över havet med bergen Siberget i väster, Gammtratten i mitten och Lilltratten i öster. Utmed bergens sluttningar finns bland annat gammal granskog och brandpräglade tallbestånd med mycket död ved och spår efter tidigare bränder. Brandspår och äldre stubbar från dimensionsavverkningar finns över stora delar av området.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Trolltjärn** ligger lättåtkomligt på ömse sidor om en bilväg längs Lägstaån. Skogen består till största delen av 250–300 år gamla tallöverståndare med en underifrån kommande yngre tallgeneration i åldern 130–140 år. Den yngre generationen har kommit upp efter en brand som gick över större delen av området för cirka 150 år sedan. Det finns även mindre bestånd med äldre gran som inte berörts av branden. Trolltjärns stora biologiska värde är den naturskogsartade miljön runt bland annat själva tjärnen. Trolltjärnen, som ligger i sydöstra delen av området, omges av lodrätt stupande bergväggar, och är ett resultat av de ofantliga nernötande krafterna hos en isälv som störtade fram här. Vid Lägstaån förekommer en örtrik strandskog. Denna mark var tidigare öppen och här är ån rensad för flottning. Vintertid kan spår av utter ses i området.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Rismyrberget** når 425 meter över havet och ligger intill Natura 2000området Stockholmsgatorna. Enstaka tallar i området är upp till 300 år gamla och bär spår av skogsbrand. På topplatån är det inte ovanligt att se spår av björn (*Ursus arctos*) i form av utrivna myrstackar.

Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Stockholmsgatorna (södra)** består av en 1,5 kilometer lång urbergskanjon som bildades av en isälv under den senaste istidens slut för ungefär 9 000 år sedan. Kanjonen börjar norr om området i Natura 2000-området Stockholmsgata i Västerbotten och avslutas vid Uvtjärnen. I området finns intressanta geologiska bildningar med bland annat upp till 40 meter lodräta bergväggar. Kanjonens dalbotten täcks av stora block som sprängts loss av frost och bildat stora grottor.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Lillsjöslåttern** är en bevattnad slåttermyr vid Lillsjön i Rödvattnet och är en av de sista i landet som fortfarande brukas på gammalt vis. Översilning av våtmarker hade en mycket stor utbredning i Norrland under 1880-talet. I och med konstgödningens och vallodlingens intåg i jordbruket minskade intresset för silängsbruket och under 1930- till 1940-talen övergavs de flesta silängarna. Silängen på Lillsjöslåttern anlades under 1870–1880-talen och har troligen brukats kontinuerligt fram till år 1967.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Pengsjökomplexet** söder om Solberg är ett av länets största myrområden och är mycket variationsrikt. Området är representativt för regionen med en blandning av myrar, många fastmarksholmar och tjärnar. I de perifera delarna är området påverkat av dikning och vägdraineringar. Pengsjökomplexet har i vissa delar även ornitologiska värden och de klassades som värdeklass 2 i myrfågelinventeringen.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Mossaträsk** består av ett stort skogsmyrkomplex. Centralt i området finns en stor, svagt sluttande sträng-flarkmyr som är en av länets största och finaste fågelmyrar. Frånsett några sena avverkningar i norr och sydväst är myrens omgivning föga påverkade av modernt skogsbruk. Sammantaget utgör mosaiken av myrar, sump- och fastmarksskogar en stor och sammanhållen värdekärna med få motsvarigheter i länet.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Tågsjöbrännan**, är ett naturreservat som brann 1988 och ligger väster om Tågsjön. Branden uppstod genom gnistbildning från en skotares hjulband. Natura 2000-området omfattar i stort sett skogen som blev bränd och en myr. Många hackspettar, bland annat tretåig hackspett, födosöker i den döda veden. I den angränsande sumpskogen har intressanta lavar hittats.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Åttjärnsbodarna** ligger i en nordsluttning cirka tio kilometer nordöst från Skorped. Åttjärnsbäcken rinner utmed sydvästgränsen och har sin källa i sjön Återtjärnen i sydväst. I anslutning till sjön, utanför området ligger fåboden Åttjärnsbodarna. I områdets nordöstra del finns ett välutvecklat ravinsystem.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Uvsjön** är beläget på berget Norrhöglidens sluttningar vid Uvsjön. Området består av en naturskogsartad barrskog som framför allt domineras av gran, men stora delar av skogen har ett bitvis rikt inslag av lövträd. Träden är i genomsnitt 100–140 år gamla, men även äldre träd förekommer. Torrakor och lågor förekommer i måttlig mängd. Plockhuggning och dimensionsavverkningar har tidigare förekommit, men inte i sådan omfattning att kontinuiteten av gamla, grova träd, högstubbar och lågor påverkats nämnvärt. Skogen visar spår av tidigare skogsbränder.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

- **Skuleskogen** som även nämnts ovan, ligger i norra delen av Höga kusten. Naturen är storslagen, starkt kuperad och omväxlande med skogsklädda berg, vidsträckt hällmarks- och sprickdalslandskap, stora klapperstensfält, myrar och tjärnar.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Kålhuvudet** som nämnts ovan är ett av länets mest värdefulla grannaturskogsobjekt. Här finns en genuin naturskog med långskäggsdraperade granar. Området är högt beläget med topplatån på 510 meter över havet.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Vändåtberget** som nämnts ovan är ett av landets mest värdefulla skogsområden, som är urskogsartat och nästan är helt orört av människan. Skogen är mycket varierande i ålder och sammansättning.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Gammtratten** som nämnts ovan ligger 420–578 meter över havet med bergen Siberget i väster, Gammtratten i mitten och Lilltratten i öster. Utmed bergens sluttningar finns bland annat gammal granskog och brandpräglade tallbestånd med mycket död ved och spår efter tidigare bränder
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.
- **Mossaträsk** som nämnts ovan består av ett stort skogsmyrkomplex. Centralt i området finns en stor, svagt sluttande sträng-flarkmyr som är en av länets största och finaste fågelmyrar.
Bedömning av påverkan: Inga konflikter med utvecklingsområden.

1.3 Påverkan på miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) syftar till att uppfylla de gemensamma kraven inom EU. För Örnsköldsviks kommuns del är det främst MKN för vatten som är aktuellt, även om MKN för luft och buller till viss del också är aktuella. Miljökvalitetsnormer regleras i 5 kap. miljöbalken och i anslutande förordningar.

1.3.1 Utomhusluft

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft gäller i hela landet, och finns för till exempel kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, marknära ozon, kolväten och partiklar. Luftföroreningar härstammar till stor del från aktiviteter utanför landets gränser men lokala källor som bidrar är exempelvis trafik (främst däckslitage), industrier och småskalig vedeldning.

I nuläget är det känt att miljökvalitetsnormerna för partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂) överskrider längs Centralesplanaden i centralorten Örnsköldsvik. Ett åtgärdsprogram finns framtaget i syfte att förbättra luftkvaliteten i Örnsköldsviks centrum. Ett arbete pågår med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för förbättrad luftkvalitet i Örnsköldsvik gällande PM10 och NO₂. Resultat för luftkvaliteten i resterande delar av kommunen saknas men antas främst vara påtaglig vid trafikintensiva vägar och verksamheter.

Bedömning av påverkan: I ÖP2040 hanteras luftföroreningar bland annat indirekt med riktlinjer för de källor som ger upphov till luftföroreningar, såsom vägtrafik och verksamheter. Vidare hanteras luftkvalitet indirekt med riktlinjer som främjar bevarandet av naturområden eller tillskapandet av vegetation, då vegetation binder föroreningar och partiklar, och på så sätt renar luften.

Transportintensiva verksamheter och verksamhetsområden pekas ut generellt utanför tätbebyggelsen vilket antas innebära att negativ påverkan på luftkvaliteten begränsas inom dessa områden.

Det saknas i översiktsplanen tydliga riktlinjer för luftkvalitet. Det är dock endast i centralorten Örnsköldsvik som luftkvaliteten har bedömts kunna bli problematisk och riskera att överskrida miljökvalitetsnormerna för luft och centralorten ingår inte i ÖP2040.

Riktlinjer finns som indirekt har bäring på luftkvalitet och således bidrar till hantering av aspekten. ÖP2040 förväntas innebära ökat trafikflöde som bidrar till ökade föroreningsutsläpp, dock bedöms inte dessa ökade utsläpp leda till betydliga negativa effekter för folkhälsan då det oftast är inom trängre stadsmiljö eller vid högtrafikerade vägar som föroreningshalterna är högst.

Några industriområden pekas ut i anslutning till trafikerade vägar som E4:an, där luftkvaliteten kan vara något sämre. Det finns också några utvecklingsområden som pekas ut i nära anslutning till större vägar. Där saknas riktlinjer för avstånd till väg. Större industrier planeras inte i närhet till bostäder. ÖP2040 bedöms medföra risker för MKN, men med åtgärder och hänsyn i planeringen bedöms MKN inte överskridas i känsliga områden.

1.3.2 Yt- och grundvatten

Yt- och grundvatten delas in i olika vattenförekomster, och vattnets status anges i ekologisk, kemisk eller kvantitativ status.

Miljökvalitetsnormer gäller enligt vattenkvalitetsförordningen för yt- och grundvatten. Syftet är att alla vattenförekomster i landet ska uppnå god status.

Det finns ett försämringsförbud och äventyrandeförbud som innebär att kommunen inte får tillåta verksamheter eller åtgärder som leder till att vattenmiljön försämras eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm (Vattenmyndigheterna, 2024). Kommunen är även skyldig att följa gällande åtgärdsprogram för vatten. För Örnsköldsvik handlar det om åtgärdsprogrammet för Bottenhavet. Det finns generellt en risk att gällande miljökvalitetsnormer för vatten inte uppnås. All form av markanvändning och aktiviteter på land, även uppströms planområdet och kommunen, påverkar vattenkvaliteten. Pågående och framtida klimatförändringar har stor påverkan på både kvantitet och kvalitet i vatten.

Bedömning av påverkan: ÖP2040 bedöms innebära viss risk för negativ påverkan på MKN för vatten. Detta på grund av utpekande av många utvecklingsområden och LIS-områden. Riskerna minskar i och med de riktlinjer som översiktsplanen anger kring exempelvis dagvattenhantering, bevarande av naturmark genom utvecklingsområden, avstånd till skyddade vattendrag och utpekande mestadels i lägen där påkoppling till VA-nät är möjlig. Det är positivt med flera nivåer av riktlinjer, och att det finns mer detaljstyrda riktlinjer på lokal nivå. Det är positivt att det finns lokala riktlinjer för att ha hög skyddsnivå på avloppslösningar och att planeringen ska minska påverkan på grundvattenförekomster, då flera utvecklingsområden är placerade på sådana. För att minska påverkan på kustvatten finns en riktlinje om att det är positivt om latrintömning och båtbottentvätt anläggs där det inte finns.

Förslag på åtgärder: För vissa utvecklingsområden kan det med fördel bli ännu skarpare riktlinjer på lokal nivå, för att säkerställa uppfyllande av miljökvalitetsnormerna. Förslagsvis bör det läggas till en riktlinje om att helhetsgrepp som inkluderar befintlig bebyggelse ska tas gällande dagvattenrening vid utbyggnad inom eller intill befintliga bebyggelseområden där det idag finns brister i dagvattenreningen. Detta för att minska riskerna ytterligare för påverkan på MKN. Särskilt viktigt är detta i närheten av recipienter som idag inte uppnår god eller hög status eller där den samlade belastningen bör minska för att inte påverka MKN i längden.

För att minska risken för påverkan på MKN bör våtmarker i utvecklingsområdenas avrinningsområden pekas ut för återställande. Det bör tittas närmare på var det är mest relevant att återställa. Det kan vara bra att ha en tydligare riktlinje om hur många våtmarker i procent som ska återställas i

kommunen baserat på nationella och europeiska mål om restaurering, och gärna peka ut för olika områden.

Det kan bli tydligare var och när vattendrag och sjöar som är påverkade av flottledsrensning eller rätning ska återställas.

Det kan också vara bra med riktlinjer att flödet inte ska påverkas från de utvecklingsområden som är belägna nära de vattenförekomster som inte uppnår god status avseende hydrologisk regim.

För alla utvecklingsområden, men särskilt de inom riksintresse för Moälven, bör skyddsavstånd också hållas till biflöden till Moälven. I vissa fall rinner bäckar genom planerade utvecklingsområden och dessa bör i första hand undvikas och hållas avstånd till, vilket bör anges i riktlinjer. I vissa fall anges det i lokala riktlinjer.

Även utanför de mest känsliga områdena som riksintresse för Moälven kan det med fördel anges att det ska lämnas skyddsavstånd till de bäckar som finns inom områdena.

Dagvatten bör renas innan infiltrering sker till en grundvattenförekomst och speciellt viktigt är det om vatten från grundvattenförekomsten används som dricksvatten. Vid planläggning av verksamheter som planerar uttag av grundvatten bör det utredas att kvantitativ status inte påverkas. Örnsköldsviks flygplats är belägen på en grundvattenförekomst (detta är dock inget utvecklingsområde utan ett befintligt område) och hur påverkan på grundvattnet från flygplatsen hanteras bör tydliggöras i översiktsplanen. Det finns en riktlinje om att vid utveckling av Örnsköldsvik Airport ska berört vattenskyddsområde och grundvatten-förekomst beaktas, dock finns ingen riktlinje kring hur det bör eller ska hanteras idag.

För de vattendrag eller sjöar där morfologiskt tillstånd inte uppnår god status, med anledning av exempelvis skogsavverkning, kan det vara bra att lägga till att hänsyn ska tas till vattendragets närområde och svämplan. För LIS-områdena tas detta i flera fall hänsyn till genom skyddsavstånd, men för exempelvis verksamhetsområdet i Björna finns möjlighet att ha en tydligare riktlinje kring detta, samt även för flera LIS-områden.

För att minska risk för påverkan på MKN bör en gemensam dagvattenutredning tas fram för de utvecklingsområden som planeras runt samma sjö eller vattendrag för att minska påverkan. Det kan vara bra om detaljplanerna runt samma recipient planeras ungefär samtidigt för att kunna genomföra detta.

Pågående och nedlagda deponier skulle också kunna utgöra risk för påverkan på vattenkvalitet, men kontrollprogram ska styra att det inte sker. Det saknas information om detta i ÖP2040, vilket med fördel kan tydliggöras.

1.3.3 Omgivningsbuller

Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller omfattar buller från vägar, järnvägar, flyg och industriell verksamhet med mera. Målet med normerna är att omgivningsbuller inte ska medföra skadliga effekter på människors hälsa.

Örnsköldsviks kommun omfattas inte av miljö kvalitetsnormen för buller då invånarantalet understiger 100 000. Det finns bullerkartläggning för en del av E4:an i kommunen.

Bedömning av påverkan: Generellt föreslås nya verksamhetsområden i anslutning till befintliga verksamhetsområden, utanför tätorterna och områden utpekade för mångfunktionell bebyggelse. Då det inte är känt exakt vilka typer av verksamheter som kan tänkas uppföras inom föreslagna verksamhetsområden är det svårt att bedöma bullerpåverkan från dessa. Dock har områden för transportintensiva verksamheter pekats ut vid de större vägarna vilket anses positivt då bostäder inte påverkas i samma utsträckning som vid mindre vägar där bostadsbebyggelse generellt förekommer i större omfattning. Det finns dock utvecklingsområden för mångfunktionell bebyggelse

utpekade i anslutning till större vägar, som kan drabbas av buller. Potentiella områden för vindkraftverk pekas också ut utanför tätorterna.

I ÖP2040 finns tydliga riktlinjer för hur bullerpåverkan ska motverkas i den fortsatta planeringen. I de fall verksamhetsområden föreslås i närhet av befintliga bostäder eller föreslagna områden för mångfunktionell bebyggelse, finns lokala riktlinjer om att hänsyn ska tas till bostadsbebyggelsen och att endast verksamheter som inte är störande för sin omgivning är lämpliga inom området. Det framgår även att verksamhetsområden ska utformas till att fungera som bullerskärmar för att möjliggöra för bullerkänslig markanvändning. I ÖP2040 framgår även att bostäder inte ska uppföras inom 70 dB(A)-zonen kring Örnsköldsvik Airport. Riktlinjen reserveras med att bedömning behöver göras i varje enskilt fall då zonen grundar sig på en beräkningsmodell.

Tillkommande bullerpåverkan bedöms ske genom högre andel trafik på vägarna som följd av dels personbilstransporter, dels transporter till verksamheter. Den mångfunktionella bebyggelsen och verksamhetsområden föreslås övervägande i närhet till befintliga vägar. Detta kan å ena sidan antas innebära att nya vägar inte behövs och att bullerstörningar vid tidigare ostörda områden inte uppstår. Å andra sidan innebär det något högre trafikbelastning och bullerpåverkan från befintliga vägar där närliggande bebyggelse inte anpassats för högre bullernivåer. I ÖP2040 anges dock att väghållaren bör vidta åtgärder där buller från vägtrafik överskrider nationella riktvärden vid befintlig bebyggelse. Detta bedöms vara ett positivt komplement för att minska påverkan från trafikbuller.

Enligt ÖP2040 anges att ett tillräckligt stort avstånd ska hållas till bostäder för att minimera ljudproblem för boende. I ÖP2040 förespråkas att omgivningsbuller från vägar, järnvägar, flygplatser, hamnar och vissa industriverksamheter ska hanteras i tidiga skeden i planering och lovgivning.

Sammantaget bedöms ÖP2040 hantera risker kopplade till bullerpåverkan på ett tillfredsställande sätt.

Litteraturförteckning

- Energimyndigheten. (2024). *Riksintressen energiproduktion-vindbruk*. Hämtat från <https://www.energimyndigheten.se/energisystem-och-analys/tillstand-och-provning/riksintressen-for-energi/riksintressen-for-vindbruk/>
- Havs- och vattenmyndigheten. (2024). *Områden av riksintresse*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/riksintressen/omraden-av-riksintresse.html#h-Storrekustskargardsochfjallomradensamtalvar>
- Havs- och vattenmyndigheten. (2024). *Riksintresse yrkesfisket*. Hämtat från <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/riksintressen/riksintresse-yrkesfisket.html>
- Naturvårdsverket. (2023). *Skogsbruk och vindkraft – ömsesidig nytta*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pressemeddelanden/2023/augusti/skogsbruk-och-vindkraft---omsesidig-nytta/>
- Naturvårdsverket. (2024). *Områden av riksintresse för naturvård*. Hämtat från <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/omraden-av-riksintresse/>
- SGU. (2020). *Riksintressen*. Hämtat från <https://www.sgu.se/anvandarstod-for-geologiska-fragor/geologi-i-oversiktsplanering/riksintressen/>
- Vattenmyndigheterna. (2024). *Vattenförvaltning i Sverige*. Hämtat från <https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/vattenforvaltning-i-sverige.html>